

Total Cost of Ownership zou vanaf 2010 budgetscheidingen moeten doorbreken

Conserveerwerk voortaan duurzaam ingekocht

Op 8 en 9 april werden weer de VOM Arbo-, Energie- en Milieu-infosessies gehouden. Hoe dicht deze dagen op de actualiteit zitten, bleek uit de bespreking van de criteria die de overheid voor zichzelf laat opstellen op het vlak van duurzaam inkopen. Op 9 april was door Senter Novem het "Criteriumdocument Conserveringswerken" op internet gezet, dat op 8 april nog niet op het diascherm verscheen. Hetgeen meteen een casusbespreking ervan mogelijk maakte. Als de overheden voortaan duurzaam gaan inkopen, biedt dat gelegenheid tot een technisch beter besteksvoorstel zoals de conserveerder dat kan aandrazen. In hoeverre het probleem van de scheiding tussen inkoopbudget en onderhoudsbudget daarmee overwonnen is, hangt mede af van de voortvarendheid van de overheden wat betreft het daadwerkelijk toepassen van de duurzaamheidsambities.

De VOM AEM-infosessies zijn bedoeld als bijspijkersessies voor de vele dossiers op deze gebieden, zodat VOM-leden steeds heet van de naald op de hoogte gehouden worden van wat er van overheidswege van hen verwacht wordt. Minstens zo belangrijk is het tweerichtingskarakter van de sessies. Meningingen van deelnemers worden hier zeer op prijs gesteld, want lobbyactiviteiten kan de VOM dan des te beter ter hand nemen. Zo wordt het werk van het VOM-secretariaat "gevoed en gestaafd door de realiteit," zoals directeur Rard Metz het verwoordde.

OVERHEID: 40 MILJARD INKOOP

Sjors Witjes van BMD Advies gaf de inleiding op het begrip Duurzaam Inkopen. De overheid koopt voor 40 miljard euro per jaar in. Onbedoeld kwam het onderwerp al gauw bij een al vele jaren lopend vraagstuk: de wijze van inkopen van staalconserveringswerk aan infrastructuur. Al lang wordt gepraat over 'prestatiebestekken', waarbij de staalconserveerder niet als uitvoerende jobber ingeroepen wordt om de (bij wijze van spreken vooraf klaargezette) verf erop te spuiten, maar die de verantwoording deelt over de verduurzaming van het object. Hierbij kan hij bijvoorbeeld zelf een besteksvoorstel doen, waarbij de Total Cost of Ownership (TCO) inbegrepen is. Dat kan dan aanzienlijk duurder zijn in eerste uitvoering, doordat een technisch zeer robuust systeem wordt voorgesteld, waarbij echter latere onderhoudsbeurten uitgespaard worden. In hoeverre de (semi-) overheden zoals infrabe-

heerders werkelijk tot deze voorinvestering zouden overgaan, staat echter nog te bezien. Het zou uiteindelijk ook maatschappelijke en economische vervolgcosten kunnen uitsparen zoals files door wegafzettingen. Geen wonder dat het 'Criteriumdocument Conserveringswerken' op de VOM-Infosessie op de nodige belangstelling kon rekenen. Het was juist die dag op de website van Senter Novem geplaatst, waar de voorgaande dag met dezelfde programmering nog vergeefs op de link geklikt was. Overigens had de bespreking van het "Criteriumdocument Straatmeubilair" die eerste dag ook voldoende gespreksstof opgeleverd.

POSITIONERING VAN HET VAKGEBIED

De budgetten voor Inkoop zouden voor een duurzame conservering met TCO-benadering in eerste instantie verhoogd moeten worden, terwijl het voordeel pas over enkele jaren bij de onderhoudsbudgetten gemerkt wordt. Niet besproken maar wel voor de hand liggend: die onderhoudsbudgetten hoeven daarmee nog niet verlaagd te worden, gezien het vele achterstallig onderhoud waar her en der sprake van is. Conserveerwerk is immers vaak de sluitpost van de agenda geweest. Zelfs het Informatiecentrum van de Maeslantkering besteedt er niet apart aandacht aan, waar bijvoorbeeld het

Passage uit het Criteriumdocument Conserveerwerken: robuuste conserveersystemen kunnen een gunstiger levenscyclusprestatie leveren als ze later onderhoud uitsparen.

Duurzaam materiaalgebruik

Bij de aanleg van conserveringswerken worden (grote hoeveelheden) materialen gebruikt en kunnen er ook materialen vrijkomen. De winning, de productie, het transport en de toepassing van materialen heeft vaak impact op het milieu en omgeving. Denk hierbij aan uitputting van grondstoffen, productie van afval, aantasting van landschap en ecosystemen, energiegebruik en emissies van schadelijke stoffen naar water, bodem en lucht. De meest effectieve stappen in de richting van een duurzaam en zuinig materiaalgebruik zijn te realiseren wanneer deze plaatsvinden vanuit het perspectief van de hele keten (dit onderwerp is verder uitgewerkt onder het kopje Ketengericht (afval)beleid).

Levensduur van conserveringswerken

De duurzaamheid van een conserveringsstelsel wordt door een veelvoud aan factoren beïnvloed. Hierbij speelt niet alleen de milieubelasting bij aanleg een rol, maar ook de levensduur en onderhoudsverwachting. Een zwaar conserveringsstelsel met relatief hoge concentratie van een 'prioritaire stof' behoeft soms minder onderhoud gedurende de levensduur van een bouwwerk dan een relatief milieuvriendelijker conserveringsstelsel en kan daarmee een langere levensduur van het object beogen. In feite dient voor elk onderdeel van een bouwwerk te worden afgevoegd welk systeem het beste past en het meest duurzaam is. Hiervoor zijn voorbeelden van beoordelingen op basis van een levenscyclusanalyse (LCA). Er is sprake van een breed scala aan variabelen die de levensduur van het conserveringsstelsel bepalen. De van oudsher gedeelde verantwoordelijkheid voor deze variabelen tussen de verschillende betrokken partijen (ontwerper, staalbouwer, verfabrikant, applicateur et cetera) compliceert deze situatie nog eens extra. Een objectief en breed gedragen beoordelingskader ontbreekt dan ook vooralsnog.

De constructieopbouw van het te conserveren onderdeel, de expositieomstandigheden, de kwaliteit van de afwerking van de staalconstructie en externe invloeden zijn voorbeelden van de veelvoud aan variabelen die de levensduur van een conserveringsstelsel bepalen. Deze omstandigheid heeft zich bovendien vertaald in een conserveringsmarkt met een veelvoud van unieke verfsystemen met elk hun specifieke eigenschappen en

HAVE
A
NICE MEETING!

“Als dit waar is, zou het zou ons vakgebied beregoed uitkomen”

laswerk – zeer terecht - wel aan het brede publiek uit de doeken gedaan wordt. Deze slechte positionering van het vakgebied is deze semi-overheden natuurlijk niet aan te rekenen, maar de buitenkans om alsnog via de TCO-benadering langs zij te komen met gedegen coatingbestekken inclusief langetermijnoverwegingen, is alleen kansrijk als de onderhoudsbudgetten aan de inkoopzijde daadwerkelijk omhoog gaan, en de gedachte ‘aanbesteden op laagste prijs’ daadwerkelijk verlaten wordt. Via het document en de beleidsdoelstelling Duurzaam Inkopen vanaf 2010 verbindt de overheid zich dus tot deze werkwijze. Bij nadere beschouwing, blijkt de route tot werkelijke verbetering van het duurzaamheidsaspect, die tevens de werkgelegenheid bij de meer kennisintensieve aanbieders zou houden, slechts een ‘aandachtspunt’ te zijn, en niet een criterium. In de betreffende tabel staat het niet vetgedrukt, - de markering van Criteria -, maar staat er ‘(AP)’ bij TCO, hetgeen staat voor ‘Aandachtspunt’. Verminderd onderhoud betekent natuurlijk ook minder energie- en grondstofinzet tijdens de levensduur van het object.

TECHNISCH EN ECOLOGISCH DUURZAAM
Bij de overheid is het verband tussen technische verduurzaming en ecologische verduurzaming dus nog niet erg duidelijk. Maar bij

de aanwezigen was het begrip ‘duurzaam’ ook niet bepaald eenduidig. Ir. Sjors Witjes opende met een vraag waar een stilte op volgde: “Als ik zeg ‘Duurzaam Inkopen is...’, wat zegt u dan?” Niemand kon de zin afmaken. “Dat is een goede vraag, dat hoop ik hier te horen”. “Ja, het is Duurzaam Inkopen wat de overheid gaat doen en wij zijn de duurzaamheidsverkopers,” zo verplaatste Witjes zich meteen in zijn publiek. “De overheid wil vanaf 1 januari 2010 duurzaam inkopen. Afhankelijk van de instantie is dat 100%, 75% of 50%. Dus wat we verkopen moet aan een aantal criteria voldoen. De criteria zijn niet helemaal duidelijk, daar zijn ze nog mee bezig. Voor in totaal tachtig productgroepen worden ze vastgesteld. Voor 58 is het klaar. Er missen er nog een aantal, voor de metaalindustrie is het nog niet klaar.”

“Als dit echt waar zou zijn, zou dat ons vakgebied beregoed uitkomen”, wierp iemand op die een TCO-benadering in de staal conservering bij voorkeur vertaald zag worden in langetermijnverduurzaming met duplexsystemen (metallische + organische deklaag). Maar het gaat de overheid vooralsnog om de inzet van duurzame materialen, duurzame productieprocessen, beperking van CO₂-emissie, duurzame distributie, duurzaam gebruik, en sommige Productgroepen hebben duurzame eindverwerking. Bij duurzaam aanbesteden van conserveringswerken is milieuzorg uiteraard een belangrijk aandachtspunt. In het Criteria-document wordt dit in een tabel “Overzicht duurzaamheidsaspecten voor duurzaam aanbesteden van conserveringswerken” alleen gedekt door het onderwerp Vakbekwaamheid Personeel. Witjes: “Er moet een

Sjors Witjes (BMD Advies) toont de website waar de overheidsambitie van Duurzaam Inkopen vanaf 2010 op verwoord staat.

document met de offerte meegestuurd worden, dat je personeel vakbekwaam is en bijvoorbeeld een KAM-cursus gedaan heeft.” Tenminste 75% van het uitvoerende personeel moet een vakopleiding hebben gevolgd: met bijvoorbeeld kennis van het vereiste resultaat van een voorbehandeling. Metz kon aanvullen dat het VOM-persoonscertificaat Metaal conservering voldoende is. Witjes maakte dit concreet: “Vaardigheid wat betreft de laagdiktebeheersing, een verantwoordelijke omgang met conserveerproducten, en kennis van afschermingstechnieken om verontreiniging van de omgeving te voorkomen.”

ONTWERPASPECTEN EN BESTEKSVORSTELLEN

Opvallend is overigens dat dit in dezelfde tabel ook weer als Aandachtspunt gemeld wordt (dus niet als Criterium): “Houd tijdens het ontwerp rekening met toekomstig beheer en onderhoud”. Inspecteerbaarheid, corrosietechnisch verantwoord construeren (geen “corrosie-tijdbommen” inbouwen zoals plaatsen waar water blijft staan of materiaalcombinaties die tot galvanische corrosie kunnen leiden bij bijvoorbeeld verbindingstukken), en keuze van het conserveersysteem zijn in sterke mate bepaald voor de uiteindelijke technische duurzaamheid van het bouwwerk. Vanuit de levenscyclusgedachte zou men dit dus prominent aan de orde moeten laten komen, het staat echter slechts als ‘Aandachtspunt’. Hetzelfde geldt

Naderhand werd er nog volop doorgediscussieerd....

voor het ontwerpen van het conserveersysteem. Aangezien conserveerders steeds vaker in staat gesteld worden een 'minimaal gelijkwaardig systeem' aan te bieden als alternatief voor het bestek, wordt hier wellicht een kans gemist om met dit document tot duurzamere constructies te komen en daarmee tot verminderd onderhoud, inclusief daartoe benodigde energie- en grondstofinzet.

GEFASEERD MAAR SNEL INGEVOERD

Het Duurzaam Inkopen gaat gefaseerd ingevoerd worden: in 2010 moeten de Waterschappen en Provincies dit doen voor 50% van hun inkoop, Gemeenten voor 75-100%,

Rijk en Agentschappen voor 100%. "In 2015 moet alles 100% duurzaam ingekocht worden. Dat is de eis die VROM oplegt aan de verschillende overheden. Er zijn al gemeenten die proberen vooruit te lopen. En die al in contact zijn met toeleveranciers en vragen 'dit komt eraan, hoe gaan we het handjes en voetjes geven?'. Het is niet zo schokkend: naast het vastleggen van de vakbekwaamheid moet je oplosmiddelarme conserveersystemen toepassen, die de grenswaarden van de tabel in het Criteriumdocument niet overschrijden." Metz kon aanvullen dat een efficiënte energie-inzet aan te tonen is door deelname aan de Meerjarenafspraken Energie

Efficiëntie. "Daarmee kun je je onderscheiden van de concurrentie, maar het is geen criterium om binnen te komen." Kortom, een niet-deelnemer mag natuurlijk wel evengoed een offerte uitbrengen. Een pittige discussie ontbrandde over de vraag in hoeverre het niet semi-overheden zelf zijn die de vereisten ontwijken, met het oog op een brede groep aanbieders en een uiteindelijk financieel gunstiger laagste aanbieder. Althans, op de korte termijn gunstiger en dan alleen voor de afdeling die het betreft, niet voor degene die later aanvullend onderhoud kan inkopen. Vakblad Oppervlaktetechnieken en vereniging VOM houden de vinger aan de pols.

MEER INFORMATIE

De Criteriumdocumenten zijn te vinden op: www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/Criteria/index.asp

Op 27 en 28 mei organiseert het Institute for international Research een congres over Duurzaam Inkopen, in Leiden, primair bedoeld voor de inkopers zelf maar met een politiek forum en een lezing van Prorail. www.IIR.nl

BMD Advies houdt bijeenkomsten onder de noemer Duurzaamheidsplatform om ondernemers te helpen met het concretiseren van duurzaam ondernemen door uitwisseling

van kennis en ervaring tussen ondernemers. De eerstvolgende bijeenkomst is woensdag 17 juni in Venlo en is gratis!

Meer informatie en aanmelding: www.ondernemersmetvisie.nl
s.witjes@cn.bmdadvies.nl

De volgende VOM Arbo-, Energie- en Milieusessie zal worden gehouden in september. www.VOM.nl